

# DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

## SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

## KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.

Tartalom. Az országos erkölcsnemesítő egyesületről. Erdős József. — Iskolaügy. Néhány szó az iskolai padok ügyében. Dr. Imre József. — Tárcza. A belmissió története stb. Csiky Lajos. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

## Az országos erkölcsnemesítő egyesületről.

### I.

Országos tekintélyű és hirneves férfiak kezdeményezték, ezelőtt alig néhány hónappal azon nagy jelentőségű mozgalmat, mely hivatva volna, e hazában mindenütt, áldásdus eredményeket érni el, a társadalmi erkölcsök javítása által. Szívből sajnálom, hogy a kitűzött zászló alá ez ideig, köztudomás szerint, oly kevesek sorakoztak s a kikiáltott honfiúi szó oly gyenge viszhangra talált, hogy az országos erkölcsnemesítő egyesület megalakulása és a közzétett „Utmutatás“ majdnem a napi események szokásos sorsára jutott. E lap talán éppen azért nem sietett az eszme bővebb ismertetésével, mivel csakis gyöngye támogatója kíván vala lenni azon remélt lelkes felhívásoknak, melyeket mind ez ideig nélkülöz a nagy közönség.

A tapasztalható közönyös fogadtatás egyik okát én abban vélem feltalálni, hogy e nemes társadalmi intézményt, már létrejövételének első napjaitól kezdve, a hazai papság nagy általánosságban bizodalatlansággal fogadta. És hát ez az egyház szempontjából majdnem indokoltnak is látszik. Az egyház ugyanis, mint üdvintézmény, isteni rendeltetésének betöltése által, a polgári társadalmat közvetve bár, de szakadatlanul támogatja, áthatja, élteti, nemesíti. De mint isteni célok elérésére rendelt intézmény, nem oszthatja meg hivatását, munkakörét a világi társadalommal s nem szegődhetik szolgálatába azon intézménynek, mely tőle nyer életet és erőt. Jóllehet itt inkább kölcsönös együttműködésről van szó; de tagadhatatlan, hogy „az egyházi hatóságok intézkedéseinek igénybe vétele; a vadházasságok megszüntetésére irányuló törekvés; az ifjúsági

egyesületeknek rendszeresen vasárnap vagy más ünnepnapon az iskola termében tartása, a lelkész vagy tanító elnöki tisztségre való választatása“ s hogy még csak egyet hozzak fel: „az erkölcsiségnek és vallásosságnak ápolása“ — mindez az egyház szolgájára kötelességeket és felelősséget ró és az egyházat mint olyant igen közelről érinti. Az egyház pedig soha sem engedheti meg, hogy a theoria fidei és praxis fidei esetleg elválasszassék, vagy külön-külön kategória szerint gyakoroltassék, éppen az ő szolgálta által. Most már ha megtekintjük az utmutatás intencióit, azok majdnem kizárólag, a világi társadalom érdekeit célozzák; „a vallásos érzelem és a vallásosság“ s a mi azzal összefügg, inkább csak, mint hatásos kifejezések említettnek. Az elharapódzott újabb „erkölcsi hibák“ közül hangsúlylyal sorolhatunk fel a „sikkasztások úgy magán, mint közhivatalnokok részéről, a választásoknál napirenden levő (legközelebb is sajnósan tapasztalható) vesztegetések és egyéb visszaélések és az iszákosság.“ Tehát „a társadalmat magát kell megjavítanunk, — ugymond az utmutatás, — helyreállítanunk az összhangot az erkölcsstan és az élet, az elmélet és gyakorlat között“. Teljesen világos és pártolásra méltó ez irányelv, azonban ne feledjük, hogy ez pusztán bölcséleti morál s bár a legnemesebb humanismus szól benne, de a theologust — az isteni örök törvény hivatott hirdetőjét — vagy éppen az egyházi statust nem elégitheti ki. Protestáns szempontból nem különítjük ugyan el az egyházi és polgári társadalom missióját annyira, mint ezt a római rendszer teszi; mindazáltal, mint oly sok más pontra nézve, úgy specialiter a morált illetőleg is, lényeges különbség van a bölcsészeti és keresztyéni álláspont és elvek közt. Mert míg a philosophus az erkölcsi természet mélyeire leszállva, az erkölcsiség ideálját az őselemekből állítja össze: addig a keresztyén vallás, Krisztus személyében bírja az erkölcsiség mintaképét, mint a ki „az ut, az igazság és az élet.“ Szóval philosophia quaerit, religio possidet veritatem. Látni való azonban, hogy

miután az országos erkölcsnemesítő egyesület, vezérigéjével emez erkölcsi tételt választá: „Az ember rendeltetése a tökéletesbülés”: nyilván nem támaszt aggodalmat arra nézve, hogy az egyház kizárólagos munkaterére lépve, ott hivatlanul beavatkozzék; sőt inkább az egyháznak kezére igyekszik munkálni az által, hogy az emberből embert, a magyarból valóságos jellemzőt törekszik teremteni. És ha célját eléri, vagy annak eléréséhez csak közel is jár: hathatósan támogatja az egyházat missiójának betöltésében, mely abban áll, hogy az ember igazi keresztyén, Krisztus követője legyen. Világos tehát, hogy az egyház morálja, hasonlíthatatlanul felette áll minden törekvésnek, a melyet csak az erkölcsnemesítés érdekében a társadalom kifejtethet vagy kigondolhat. Magok a kiirtani szándékolt társadalmi bűnök legnagyobb részt oly természetűek, melyeknek pusztító, romboló hatásáért maga a társadalom felelős, a mely ily bűnököt meggyökerezni s felburjánozni enged. Az elvszigoru egyházi elem bizonyos nemű közönye s részben bizodalmatlansága, nem indokolt tehát.

De, midőn látjuk, tapasztaljuk, sajnosan érezzük, hogy a magyar haza földjén a társadalmi erkölcsiség alapja, a becsületesség, hovatovább halaványul, lazul; a haza érdekét önzés fenyegeti veszélylyel s a romlás ijesztő mérveket ölt: akkor félre kell tenni minden nézeteltérést és felhagyni a féltékenykedéssel és szeretett hazánk javát s nemzetünk életét védelmező nagy jeleseink soraihoz kell csatlakoznunk, hogy jó példa és alkalmas eszközök érvényesítése által, az annyira óhajtott javulás, rövid idő múltán bekövetkezzék. A hazai protestáns papság és tanítói kar, bizonyára teljes odaadással és örökségévé vált lelkesedéssel fogja támogatni az országos erkölcsnemesítő egyesület törekvéseit, soha sem feledvén el, hogy missióját e kettős vezérige fejezi ki: Mindent az Urért és a hazáért!

Ujsóve, 1887. június 24.

Erdős József.

## Iskolaügy.

### Néhány szó az iskolai padok ügyében.

Érdekesnek találjuk lapunkban is kiadni a következő tanuságos cikket, mely az „Orvosi Hetilap” 1887. évfolyamából különlenyomatban küldetett be maga a szerző által hozzánk.

Az egészségtan legjobban megmivelt fejezetei között tartozik az iskola-higiene, de azért a legbonyolultabb feltételekhez van kötve ebben is minden talpalatnyi tér elfoglalása, minden egyes előre való lépés. Még ezen szakban is egyik legtisztább, de egyszersmind legsürgősebb intézkedéseket kívánó ügy volna az ülőhelyek ügye, melyre nézve nem áll, hogy a javulást, mint némely más dologban, az egészségtani oktatás hatásától, a felvilágosodástól kellene

várni; ez ügyben csak a felsőbbségnek, az egészségügyi és oktatásügyi kormányzatnak erélyes és átgondolt fellépése javíthatja a fenálló szomorú állapotokat, melyekről itt a tapasztalat szerinti hátramaradottság képéhez újabb vonásokat szolgáltatni nem kívánok. Mindnyájan tudjuk, kik valaha az iskolában egészségi viszonyokat fürkészve, megjelentünk, hogy majdnem az összes iskolákban rosszak, botrányosan rosszak az ülőhelyek s legkárosabbak még a legújabbban készültek, mert ezek helyett még nehezebb lesz hamarjában jobbakat szereztetni. Inkább maradnának a legrégebb padok, melyeket az illető egyházak hamarabb és szívesebben dobnának el egy esetleg kiadandó, a padok ügyét rendező miniszteri rendelet kívánatára. Hogy a nemzet fiatalágának testi épsége érdekében úgy a padokat, mint a testi nevelés ügyét illetőleg sürgetős szükség volna a kormány intézkedése, azt úgy hiszem, velem együtt tudja és vallja nemcsak minden orvos, hanem sok elfogulatlan pedagógus is.

E tekintetből örömmel vettem tudomásul, — esetlegesen, mint az itteni gimnázium igazgató tanácsának tagja, — hogy a nmélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 1886. évi 25,030. sz. rendeletével „butorterveket” adott ki „középiskolák számára”. E butortervek asztalokra, szekrényekre s más közömbös, egészségügyileg jelentéktelen butorokra vonatkoznak legnagyobb részben; de közöttök vannak a középiskolák használatára a fent említett rendelet által ajánlott iskolai padok rajzai is s ezek, mivel tudtommal ez az első eset a Gönczy Pál-féle népiskolai épülettervek megjelenése óta, hogy a miniszterium az erre igen rászorult iskolai hatóságokat higiénikus dologban tájékozni igyekszik, különösen megérdemlik figyelmünket.

Csakhogy az örömmel felvett rajzlapokat keserű csalódással, leverten tesszük le kezünkbe; a lerajzolt padok méretek és szerkezet tekintetében teljesen el vannak hibázva. És ezt az elhibázást igen nagyfontosságúvá teszi a miniszteri ajánlat, mely igen sok tanintézetben hosszú időre meghonosítja az ily módon készített padokat. Igaz, hogy a rajzokat kísérő szöveg szerint „e butortervek nem tekintendők szigoruan kötelező mintáknak; céljuk csak az, hogy irányadó ideákat szolgáltatassanak, melyeket minden középiskola helyiségeinek méretei vagy egyéb viszonyai szerint módosíthat”, de mindjárt ott van, hogy „a módosított tervek azonban a termék alap- és metszetrajzával együtt megbirálás végett a közokt. miniszteriumhoz felterjesztendők.” És így, legalább az állami középiskolákban, mégis csak ezen rajzokból, kell kiindulni. Hogy ez mily nagy baj lesz, bátorkodom kifejtetni a következőkben.

Mindenekelőtt a padokról, melyeket a 2. és 3. tábla mutat s a rajzoló asztalokról és székekről, melyeket a 4. táblán láthatunk, említem fel a fő sajátságokat. Az ülő helyek a tanuló kora szerint vannak megjelölve s 10—17 évesek számára nyolczféle nagyságban tervezve. Méreteik közül a rajzon meg vannak jelölve a következők: minden asztallap 35 cm. széles, a pad és asztal közt levő pozitív távol (distancia) mindenütt 15 cm.; a 10 évesek padjának (az ülő deszkának) magassága 40 cm., az asztalé — lehajlását nem számítva — 76 cm. s minden évvel emelkedik e két számérték arányosan 2 cm.-rel, úgy hogy például a 13 évesek padjának magassága 46, asztalé 82 cm., tehát a differencia mindenütt ugyanaz, vagyis: 36 cm. Kiegészítésül

idézem a kisérő szövegből az „iskolai padok“ felirású cikk egy részét, mely szintén foglal magában néhány nagy hibát.

„Ha a tanintézet elegendő pénzerővel rendelkezik, az író lap lehúzható is szerkeszthető. A lehúzás 15 cm.-ig terjedhet, úgy hogy ekkor a pad distanziátlanná válik. Ez esetben a tintatartók helye az írólap alá szerkesztendő. A lehúzó szerkezet mindenik tanulóra külön legyen szerkesztve. A lehúzható szerkezetnél azonban igen nagy gond fordítandó annak erős mivoltára, mert különben az ily padok gyakori javítást igényelnek.

Az író és ülő lap közötti távolság 15 centiméterre van szabva; az alsóbb osztályu tanulóknál leszállítható 13 cm.-re.

Ha a tanterem kicsiny (rövid), helykimélés szempontjából a pad előrésznél bevágás eszközölhető, úgy hogy az előtte való pad háttámasza egy, de legfőleg két centiméterrel a könyvpolcz alá jöhessen. Ez esetben az írólap felső széle jól legömbölyítendő stb. . . . Néhány iskolában a nagy helyszűke miatt kénytelenek voltak az ülők támláját el is hagyni. Ekkor az ülő lap 27 cm. szélessége redukálódik s a következő pad előrésze szolgál háttámaszul. Az ily padok is eléggé czélszerűeknek bizonyultak be.

. . . Egy osztályban is különböző nagyságúak levén a tanulók, különböző nagyságú padok alkalmazandók. Pl. az I. osztályban 2 sor pad helyezendő egymás után 10 évesek számára, kettő utánok 11 es kettő ezek után 12 évesek számára. Így azután az egymás után következő padok fokozatosan emelkednek.“

Ime, ezen utasításokat kapják a középiskolák. Fájdalom, ezek legtávolabbról sem elégitik ki a higiénie szabályait, sőt egyenesen ellenkeznek velök. Ha pedig a régi fajta lóczákat, a tanulók testéhez nem szabott ülő helyeket jobbakkal kívánjuk felcserélni, ha az ujtás szükségét érzi s idejét eljöttnek látja a közoktatásügyi miniszterium, az illető szakirodalom biztos vezérlete mellett a legujabb nézetek szerint kellett volna azt végrehajtani. Sok ideje már annak, hogy a miniszteri padtervezet hibáinak alapját képező téves nézetek helyett bármely kis iskola-higiénie könyvben jobbakat szerezhet, a ki akar; bizonyítékok nagy bőségével szolgálhatnánk arra nézve, hogy még nem orvosnak sem szabad azon hibákat elkövetni, ha padot akar szerkeszteni. Sőt a mi igen szegény magyar higiénie irodalmunkban is többször tűnt már fel az iskolai padok kérdése; a fentebbiekből látható hibák könnyen elkerülhetők lettek volna. Hiszen elképzelhetetlen az, hogy Baginsky, Riant és mások könyveit, vagy legalább Verédy K. vékony, de igen alapos füzetét (Népiskoláink felszerelése, Budapest, 1882.) nem ismerné, ki az ország középiskoláinak sorsába, annyi sok ezer fiatal élet javításának ügyébe hathatósan bele akar avatkozni. És mégis megtörtént a hiba: az ajánlott padok teljesen használhatatlanok, egészségileg károsak lesznek. Nem fogják ugyan érezni a tanulók, kik előbb is ilyenféle hibás padokon ültek, de elég ha mi tudjuk.

A szóban levő padtervek hibái a következők:

1. A növendékek kora szerint s nem a test magassága szerint állapítja meg a méreteket. Tudjuk, hogy mily csekély munkájába kerül a tanárnak, megmérni 40—50 növendéke magasságát (pár perc alatt elvégezheti) s akkor, ha ezt ismeri, mi haszna van benne, hogy kora s nem magassága szerint válassza meg mindenik részére a neki való

padot? Ma már mindenütt az utóbbi eljárást követik s igen természetes, hogy ezt kell követni, mert ez az egyedül okszerű.

2. A padok méretei minden tekintetben önkényesek; hogy minden tényleg használt pad-faj méreteitől különböznek, az még első tekintetre megengedné annak felvételét, hogy talán a hazai fiatalság mérései szolgáltatottak okot eltérésekre; de hogy ezen eltérések alapja nem sok ezer növendék gondos méregetése volt, mutatja az egyes padrészek arányának s a méretek fokozatos emelkedésének hibás volta. Teljesen önkényes dolog, hogy úgy az asztal, mint az ülő lap magassága minden egy évvel idősebb tanuló padjánál 2—2 cm.-el gyarapodik, hogy a differenzia minden padnál ugyanaz és általában bámulatosan nagy, főleg a kisebb padokhoz képest, hogy valamennyi pad mélysége (előlről hátra való terjedelme) ugyanaz, tehát az asztallap és ülő lap szélessége is. Szakértő ember előtt kitűnik ezekből is, hogy e padokon nem található jó helyet egy növendék sem.

Ha a szóban levő padterveket összehasonlítjuk a régiek idében hasonló módon hivatalosan ajánlott badeni, württembergi, porosz padokkal, vagy a Zvez-félével (csak azokkal hasonlíthatjuk össze, melyek életkor szerint vannak megjelölve), azonnal kiderül a méretek bámulatos önkényessége. Amazokban megvan a positiv távol hibája, de a méreteket alapos tanulmányokból vonták el szerkesztőik. Míg a szóban levő padterveken a pad magassága 10—17 évesek számára 40 és 54 cm. közt változik, addig pl. a württembergi padnál 10—12 éveseknek 43, 12—14 éveseknek 44,6, 14—16 éveseknek 46,2, 16—18 éveseknek 48 cm. magas az ülő lapja. A számok abszolút értékét most nem vizsgálom, de látni való, hogy az önkényes 2 centiméteres emelkedés miatt 54 cm. magassá tenni a padot 17 évesek számára, igen nagy hiba volt. A differenzia meg épen kártékonyná teszi e padot, ha valahol méreteit megtartják; 36, vagy a lehajlás fejében 5-öt levonva: 31 cm. differenzia állandósítása higiénie szempontból igen nagy tévedés; e méretnek mindig szorosan arányosnak kell lenni a test magasságához, úgy hogy annak a  $\frac{1}{8}$ -át tegye, hozzáadva  $1\frac{1}{2}$ —3 cm.-t. A württembergi padnál, az említett korosztályok szerint, 23,5—25,5—27—28 cm. a differenzia, tehát a szóban levő padokon a kisebb növendékeknél mintegy 8, a nagyobbaknál 3 cm.-rel több mint az említett német padokon. És még ha ezek méreteit nem tartjuk is biztosan jóknak, megmarad az a hiba, hogy a kisebb tanulók óriási differenciával, tehát igen magas asztalon irnak.

3. Legszembeötlőbb hiba a 15 cm. positiv távolság pad és asztallap közt. Tudjuk, hogy még akkor is káros hatást tesz a positiv távolság pad a növendékre, ha másként helyes szerkezete van; az ily borzalmasan nagy távolság meg épen a leggonoszabb tulajdonsága régi fajta padjainknak, melyet ily mértékben egyetlen egy, az utóbbi évtizedek alatt felmerült ülőhely-szerkezet sem tartott meg. Azon elv, hogy felálláskor plusz, iráskor minusz távolság legyen a padnak, ma már rendkívül sok részben nem is drága módon valósítható, oly körülmény pedig nem létezik, mely az állandó plusz-távolság megtartását követelné; még a termék rövid volta sem ilyen, mert hiszen igen sokféle, jó szerkezetű iskolai pad van, mely nem bír 80 cm.-nél több mélységgel, sőt a kisebb növendékek (150 cm.-nél kisebbek) ülőhelyeinek Spiess tervezete, meg Cardot igen alapos számí-

tások után készített padja szerint 68—79 cm. mélységűnek kell lenni, pedig ezek a legjobb padszerkezetek közé tartoznak. Tehát ugyanazon helyen a jobb szerkezet is megfér. Általában az állandó pozitív távolságnak ily nagy foka csak akkor volna indokolva, ha sok ülésű, hosszú padokat akarnánk alkalmazni, a mi azután minden haladás és higiénie teljes kigunyolása volna. De a miniszterium által ajánlott padok két ülésűek, tehát megérhették volna az állandó nulla-távollal, vagy azon 2—3 cm.-el, mennyit a badeni és württembergi padon találunk; hiszen a változó távolság padoknál sem igyekeznek ily nagy pozitív távolságot idézni elő felálláskor, pl. a Kunze-Schildbach-féle ülőhely író lapjának feltolásakor csak 9—12 cm. távolság keletkezik s általában úgy vélem, 10 cm. unig elég. Szóval a 15 cm.-nyi távolság teljesen indokolatlan, sőt a tanulók épségét nagy fokban veszélyeztető helypazarlás.

Röviden megemlítem még, hogy a rajzoló asztal és szék is egészen czélszerűtlen. Nem is szólva bővebben arról, hogy külön kis széket alkalmazni (a mi nem új gondolat) általános nézet szerint nem czélszerű, az asztal vízszintes és magas volta, a szék 50 cm. egyforma magassága, a támla hiánya kifogás alá esnek.

Van még a kíséző szöveg idézett részében is olyan, melyet egészségügyi szempontból szó nélkül hagyni nem lehet. Hogy az asztallap „lehuzhatóvá is szerkeszthető“, igen rosszul fejezi ki azon álláspontot, melyet ez ügyben minden pedagógnak, de főleg padok ügyében intézkedő hatóságoknak el kell foglalni. Kivétel itt a pozitív távolság, szabályllya a változó távolságot kellett volna tenni és a mi fő: meg kellett volna ismertetni azon módjait és eszközeit a lehuzható író lap szerkesztésének, melyek legajánlhatóbbak; mert van sok olyan tanító, ki a Kunze-féle padot, valamint ennek módosításait: a bécsit, olmtüt, a Dolmayer-félet stb. leírásból ismeri, de megítélni nem tudja, a jobb módú iskolákban pedig a jobb, bár költségesebb szerkezeteket kellene meghonosítani.

Azon kijelentés, hogyha az ülők támláját elhagyták is, az is „elég czélszerűnek bizonyult“ igen szomorú befejezése ezen nagy fontosságú ügy különben is könnyed elintézésének. A jó hát- (tulajdonképp derék-)támasztó valósággal *conditio sine qua non!* A következő ülőhely asztalának eleje nem lehet jó támaszték.

A világezt sem akarnék senkinek tanácsokat osztogatni, csekélységemet jól érezve. De szabad talán kifejeznem azon óhajátomat, bár vonnák vissza illető helyről ezen padterveket s bár venné kezébe a miniszterium az iskolák egészségügyét egész terjedelmében. Nem látszik az lehetőségre, hogy az iskolai higiénie egyes részeit, általános organikus szabályzat megalkotása nélkül gyakorlatilag előbbre vigyük. Míg a közoktatási kormányzat kötelező, részletes szabályok alakjában nem tudatja az iskolákkal, miket tartoznak legalább is megtenni az ifjuság egészsége érdekében, addig az ily kérdések iránt figyelem s érzék nem fog mutatkozni. Ha pedig mégis kívánatosnak látszik az iskolai padok ügyében való intézkedés, akkor szólítson fel a nmélt. miniszterium olyan szakembert, ki ezen ügyben jártas, javaslatlételre, végeztessen hazai tanulókon vizsgálatokat s az orsz. közoktatási és közegészségügyi tanács által adason véleményyt, vagy bármely más módon biztosítsa magát az eredmény helyessége iránt, de a legjobb indulatu tanfér-

fiu is elégtelen arra, hogy egy ily ügyben saját fejéből végelegesen intézkedjék. A tárgy sokkal nevezetesebb, minthogy az idézett számu rendelet magában hasznot tehetne, de ha még az ajánlott padok hibáit is hozzávesszük, belátjuk, hogy reá nézve újabb és behatóbb intézkedés igen szükséges volna.

H.-M.-Vásárhely.

Dr. Imre József.

## T á r c z a.

### A belmissió vázlatos története s jelenkori állása a külföldön és a magyarországi ev. ref. egyházban.\*)

(Folytatás.)

A német evangélikus egyház belmissiói összműködését egy nagy „Központi Választmány“, a „Central-Ausschuss für die innere Mission der deutschen evang. Kirche“ vezeti, mely 1849. január 9-én alakult. E választmány, mely Németország legkitünőbb egyházi és világi férfaiából áll, az egész nagy birodalomban ügynököket, levelezőket tart s a nélkül, hogy minden áron központosítani akarna, egységes szellemben vezeti a belmissiói munkákat. Befolyásolja az országos, a tartományi, a városi és falusi belmissiói egyletek keletkezését, szervezkedését, erősödését. Képviselet a belmissió ügyét az államhatalommal szemben s például a lottéria, a házardjátékok és játébankok, a vasárnapmegszentségtelenítés, a nyilvános erkölcstelenségek s általában az állami, vagy társadalmi bűnök ellen kérvényez a képviselő háznál. A hajókat és fürdőket ezen választmány látja el missionáriusokkal s ez gondoskodik az utazó predikátorokról. Közége az 1844 óta havonként egyszer megjelenő „Fliegende Blätter aus dem Rauhen Hause etc.“ című lap.

Érdekes intézmények egyes német városokban az ugynevezett „Vereinshaus“-ok, egyleti házak, melyek olyanforma a belmissió barátaira, a mi a községhez a község lakóira nézve: valamely város, vagy gyülekezet minden irányu belmissiói egyleteinek gyűlőhelye. Itt jönnek össze a különböző egyletek emberei egyleti ügyeik megbeszélésére s nagyobb helyeken vallásos-tudományos, vagy építő előadások tartására, hallgatására. Ezen és ilyen célokra egy nagy terem, — a különböző egyletek részére kisebb szobák, — bibliák és vallásos-erkölcsi iratok számára rak-tárhelyiségek, — vándorló mesterlegények számára beszállók vannak ezen házakban, melyek élén nagyobb helyeken egy-egy lelkes, mint azon helyen minden belmissiói munka központi személye áll.

Érintettük fentebb, hogy Németországban a belmissió munkásai kellő képzetés után lépnek ki hivatási pályákra. Ezen képzetést ők a férfiak az u. n. testvérintézetekben (Brüderanstalten, Brüderhäuser, Diakonenseminare, Helferstifte) s a nők a diakonissa-képző intéze-

\*) Felolvasatott N.-Beeskereken, a békésbányai ev. ref. egyházmegye, 1887. április 14-én tartott lelkesegyesületi közgyűlésén.

tekben nyerik. Sokat lehetne ezekről szólni, de kénytelen vagyok annyival megelégedni, hogy egész Németországon s mondhatjuk: az egész világon legnevezetesebb ilyen belmissionáriusokat képző intézet a férfiak részére a Hamburg melletti Rauhes Haus, a melynek történetét, berendezését, alapítójának, Dr. Wichernnek rövid életrajzával együtt, külföldi tanulmányutjában, saját szemmel szerzett tapasztalatai alapján, részletesen és szépen megírta a Debreczenben szerkesztett „Evangeliumi Prot. Lap“ 1877-iki évfolyamának 46., 47., 48. és 49. számaiban, ezen lelkészegyesület kitűnő ügyvezetője: Dr. Csécsi Miklós, makói lelkész ur. A diakonissa-intézetek anyja pedig a kaiserswerthi diakonissa-képző intézet, a melynek csodás előállása történetét, alapítójának, a nemes lelkű Fliedner Tódonak életrajzával, bámulatossá tevénységével együtt én irtam meg, még mint theologiai segédtaár, ugyancsak az „Ev. Prot. Lap“ 1878-iki évfolyamának 40. és 41. számaiban, mely kis munkálatomat Budapesten külön lenyomatban is kiadták.

Sokat tudnék e munkásokról beszélni, de egyéni remniscenciáim alapján csak annyit, hogy ilyen intézetből kikérült diakonussal jártam Bâselben szegényeknek és betegeknek házaikhoz, tapasztalatokat gyűjtendő tanári hivatásomhoz s Kaiserswerthből jött diakonissák is ápoltak, mikor betegen feküdtem a bási nagy kórház egyik szobájában. Mint angyali hymnus, még most is fülemben cseng énekük, mikor vasárnap reggelenként a kórház folyosóin egybegyűlve, örvendező szép énekekkel vigasztalták a betegeknek csüggedező lelkeit. Mi más az ő szelid bánásmódjuk, mint a fogadott, pénzért szolgáló ápolónőké!

A mi már a belmissió munkáit illeti, azokat több szempontból lehet és szokták osztályozni. Lehmann például a mentő, az óvó és a megnyerő szeretet műveiről beszél, míg Busch szerint abban áll a belmissió célja, hogy 1. az elveszetteket fölkeresse s az eltévelyedetteket visszatérítse, 2. a veszélyben forgókat megóvja, 3. a szegényeket és betegeket ápolja, 4. az atyfiakat erősítse, 5. az elszóródottakat összegyűjtse, 6. a meghasonlottakat kiengesztelje.

Ezen hat szempont alatt lássuk röviden a belmissió munkáit.

1. Az elveszettek fölkeresése s az eltévelyedettek visszatérítése a gyermekvilágban a menházak által történik. Angliában évenként 15—16,000 gyermek ül a törvényszék padjain s a múlt században e szerencsétlenekkel még csak úgy bántak, mint a felnőtt gonoszokkal. II. György angol király uralkodása alatt (mh. 1760.) történt, hogy két gyermeket, egy 12 éves fiút s egy 11 éves leányt a vesztőhelyre vittek és felakasztottak. Ez volt a régi rendszer, míg az új ezt a jelszót hangoztatá: „Jobb megelőzni, mint büntetni! Nem börtön kell az ifjuság számára, hanem iskolák és menházak!“ Ez volt Edinburgh egyik hírneves szabadegyházi lelkészének, a nagy skót philanthropistának, Dr. Guthrienak gondolata is, kit, mint a „rongyos fiúk iskoláinak“ (ragged schools) megalapítóját érczetükkel jegyez föl lapjaira az egyházas humanitás történetkönyve. „Mi jobb, — kérdő ő egyik művében, — a rendőrtisztviselőket, vagy az iskolamestert fizetni? Mi jobb, a bűnt megakadályozni, vagy büntetni? Mi jobb, a fiút nevelni, vagy a férfit elítélni? Mi jobb, akkor gondozni és ne-

velni, mielőtt a bűn el lett követve, vagy miután végre van az hajtvá? Nem a legörültebb államgazdászati-e az, mely inkább a büntetésért, mint a megőrzésért akar fizetni?“

Skóciában, Angliában mindenfelé találkozunk ilyen gyermekek menházaival s Svájcban, Németországban Pestalozzi, a weimari Falk János, a hallei Francke vetették meg az ilyen intézetek alapjait, illetőleg magok is alapítottak ilyeneket. Ezen intézetekben vallásos szellemben, erre képzett diakonusok, illetőleg diakonissák által neveltetnek az apát és anyát talált gyermekek, kikről a jótékonyosság akkor sem feledkezik meg, mikor már ki kell lépniök az intézetekből, mert ekkor meg jó családoknál való elhelyezésökről gondoskodik s általában folyton szemmel tartja életöket.

Ide tartoznak a felnőttek számára való javító intézetek, például az elbocsátott fegyenczek részére állított asyllumok alakjában. Uttörő volt e téren a római katolikusok részéről Paulai szent Vincze (1576—1660.), ki a gályarabok részére állított Marseilleben egy kórházat, melyről csakhamar szájról-szájra járt, hogy „a fegyenczek, ha egyszer e kórház küszöbét átlépték, azt hiszik, hogy a pokolból a paradicsomba helyeztetek át.“ Protestáns részről a nemes britt, Howard János (1727—1790.) tett ezen a téren legtöbbet, ki bejárta csaknem egész Európát, hogy a börtönügyet tanulmányozza s a foglyok sorsán javítson s ilyen működése közben a chersoni tatár síkságon, Krimben találta halálát. I. Sándor orosz czár parancsára emlékoszloppal jelölték meg sírját 1819-ben. Ugyanilyen irányban működött egy quaker nő, az angol Fry Erzsébet is, kinek szép lelkét ezen jelmondata jellemzi legjobban: „Charity to the soul is the soul of charity“ = a lélek szeretete a szeretet lelke. A kaiserswerthi Fliedner az Isten országa érdekében kifejtett nagyszerű tevékenységét a foglyok közötti munkálkodással kezdte meg s a mit e férfiak és Fry Erzsébet mellett más nők is (Martin Sára, Sieveking Amália) tettek, annak a munkának köszönheti Németország börtönügye javulását s például a Berlin melletti Moabit-börtön czellarendszerének behozatalát. E nagyszerűen berendezett fogházban a Rauhes Haus testvéreit alkalmazza az állam, mint börtönőröket. A rendszer jóságát jellemzi azon tény, hogy ezen intézetben a betegségi esetek 1—2%-ot tesznek; 81<sup>3</sup>/<sub>4</sub>%-nál nincs szükség fegyelmi büntetésekre; a fogság kiállta után a bűnbe visszaesők száma 17—18, míg más börtönökből kikerült egyéneknél 30, egész 90%-ra megy. A belmissió gondoskodik a foglyok családjairól, — s az elbocsátott fegyenczeknek, legtöbb esetben a társadalom ezen megvetett páriáinak, munkát, foglalkozást keres; elküldi őket ismeretlen vidékekre, hogy kiszabaduljanak az előbb őket megrontott légkörből. Vissza akarja őket adni önmagoknak, a társadalmi életnek.

Csiky Lajos.

(Folyt. köv.)

## Különfélék.

A debreczeni főiskola köréből. Néhaj Lengyel Zsigmond tanszékének betöltésére nézve az előleges intézkedések megtételével — a főiskolai tanárkarok meghallgatása

után — az egyházkerületi elnökség bízott meg a közelebbi májushóban tartott egyházkerületi közgyűlés által. Ezen és néhány más halaszthatatlan ügyben, f. hó 2-án értekezletre hívta meg Püspök ur a főiskolai tanárkarokat és a tanügyi bizottság debreczeni tagjait. Az értekezlet elfogadta a tanárkar javaslatát a nh. Lengyel Zsigmond tanszékének betöltésére vonatkozólag. Így tehát ezen tanszék jövőre gymn. rendes tanári fizetéssel s kötelezettséggel lesz egybekötve. Tantárgyai a latin és görög nyelv. A kiirt pályázati hirdetés szerint a jelentkezési idő aug. 10-én jár le. — Körösi Sándor országgyűlési képviselő tanszékére vonatkozólag Püspök ur előadja, hogy Körösi Sándor előszóval bejelentette nála, miszerint a debreczeni harmadik választó kerület által részére felajánlott országgyűlési képviselői mandátumot elfogadván: a főiskolánál általa elfoglalt tanszékről lemond, de ezen lemondását ez ideig még írásban nem adta be. Az értekezlet kimondja, hogy Körösi Sándor megválasztott országgyűlési képviselőnek bejelentett lemondása folytán, tanszékére a pályázati hirdetés közrebocsátatik, írásban beadandó lemondása bevarattatván. — Bethlendi Endre, betegsége miatt a jövő iskolai évben sem folytathatja tanári hivatalát. Az értekezlet elfogadásra ajánlja az egyházkerület figyelmébe a Menyhárt János és Dicsőfi József ajánlkozását, kik mint helyettesek, készségesen vállalkoznak a Bethlendi Endre exegetikai tárgyainak a jövő tanévben leendő előadására. E tárgyban az értekezlet fölhívta a theologiai tanárkart, hogy részletes javaslatot terjesszen az egyházkerületi közgyűlés elé. — Buzás Pál jogtanár, a ki betegsége miatt a múlt iskolai év második felében nem tarthatott előadásokat, előszóval jelenti az értekezlet előtt, hogy a jövő évben — Isten segítségével — megfogja kezdeni a tanítást. — A gymnasium jövő évi berendezésére vonatkozólag az értekezlet kimondá, hogy párhuzamos szakasz az I., II. és VII. osztály mellé szervezendő, a többi osztályba pedig csakis a törvény által megengedett számban iratnak bé a tanulók. Helyettes és segédtanároknak, a jövő tanévre a következők alkalmaztattak: Dr. Halász Sándor, Szentgyörgyi Kálmán és Papp Gusztáv. — A gymnasiumi tanárkar, f. hó 3-án tartá évzáró gyűlését, melyen elintézte a gymnasiumi tanulók által, az iskolai jótéteményeknek a jövő tanévre leendő megnyerése érdekében benyújtott kérvényeket. Az eredmény a közelebb közrebocsátandó „Értesítő“-ben köz tudomásra fog hozattatni. Ugyanezen gyűlésen fölmerült, hogy az iskolai évet, — a közelebbi éveknél sok tekintetben káros gyakorlatától eltérőleg, — három időszak helyett, két félévre kellene osztani. Ezen kérdés tisztázását a tanárkar a jövő isk. év elejére tűzte ki. Ugyanezen alkalommal kimondatott, hogy a szabadkézi rajz tanítása, melyre az 1884-iki 41-ik számú egyházkerületi végzés a középiskolákat fentartó testületek figyelmét felhívja, — a közelebbi múlt iskolai évben szerzett sajnós tapasztalatok alapján szabályozandó. — Múzeum ügy. Évek óta napi renden van főiskolánkban a múzeum-rendezés kérdése, mely f. hó 4-én egy épen e célból egybehívott tanárkari közgyűlésre adott alkalmat. Huzamos tanácskozás után kimondatott itt, hogy egy eddig is sajnósan nélkülözött rendszeres katalógus készitendő. E célból a múzeumőr rendelkezésére bocsátandó egy állandó famulus és egy évre alkalmazott napdijas irnok. A rendezés körül, a múzeumőr mellett le-

endő segédkezésre pedig fölkéretett egy a term. rajzi szakban működő főiskolai tanár.

**Érettségi vizsgálat.** Főiskolánk gymnasiumában a szóbeli érettségi vizsgálatok f. hó 2-ig tartattak, Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző elnöklete alatt és Békési Gyula kormányképviselő jelenlétében. Vizsgálatra jelentkezett összesen 76 tanuló, kik közül gymnasiumunk rendes növendéke volt 69, magántanuló 1, csak a vizsgálatot ismétlő 6. A 76 jelentkező közül az írásbelit nem végezte be 3, szóbelire nem bocsátott 9, a szóbelin nem jelent meg betegség miatt 1, ismeretlen okból 1. Szóbeli vizsgálatot tett 62. Ezek közül jeles osztályzatu 1, névszerint Jánosy Zoltán, jó osztályzatu 21, elégséges 28, egy-egy tárgyból javító vizsgára utasított 12. Végül a vizsgáló testület zártanácskozmányának két mozzanatát kell fölemlitenünk. Egyik az, hogy a kormányképviselő, — az 1883. XXX. t. cz. 24. § a alapján, — a javító vizsgálatra utasítottak közül 2 ifjunak a bizonyítványát visszatartatta, a mely a törvény életbeléptetése óta — legalább egyházkerületünk kebelében — az első eset. Másik az, hogy a vizsgáló bizottság elnöke kijelentette, miszerint a megelőző évekhez képest a vizsgálat sikerére nézve örvendetes haladás észlelhető.

**Balogh István emlékezete.** 1887. jun. 27-én délután kísértük örök nyugalma helyére a tiszafüredi ev. ref. egyház presbyteriuma, tiszafüred város valláskülönbség nélküli értelmisége s nagy számu tisztelőitől körülvéetve Balogh István hites ügyvéd s közbirtokost, ev. reform. egyházunk ezen nemeslelkű, fenkölt gondolkozásu, mély tudományu bajnokát! A boldogult született Szatmármegye Matolcs községében 1817-ben, elemi iskoláit végezvén ugyanott, szülői által a gymnasiumi tanfolyamra S.-Patakra vitetett, hol a jogot és theológiát tudós tanárok lábainál hallgatta; életcéljául a jogi pályát tűzvén ki, sorsa most a Szepességre, majd az ország fővárosába vezette, sok lemondás, nélkülözés, önmívelődési munka lépcsőin emelkedve, a nemzet első rangu ifjai társaságában kívánt nyílt fellépéssel irányt, majd fegyverrel kezében a berohanó ellenség ellen, sulyt adni, az elnyomott haza jobb sorsára s a kivított nagy eszmék megmentésére. A szabadságharcz legyőzése után, mint ügyvéd, elébb T.-Igaron, majd később T.-Füreden működött sok fáradsággal és kitünő szaktudománnyal. Hevesmegyének élte virágzó korában, a közügyek terén előharczosa, mondhatnám egyik vezérférfia volt s mint világi tanácsbíró, éveken keresztül, míg ereje engedé, szolgálta ügybuzgósággal, odaadással és szeretettel a heves-nagy-kunsági ev. ref. egyházmegyét, mely idő alatt, mint a t.-füredi ev. ref. egyház főgondnoka, nemcsak szellemi, de anyagi tekintetben is bőven részesíté a különböző czélú egyházi intézményeinket, mert még életében tett kegyadományai is, azon 300 forinton kívül, melyet a t.-füredi ev. ref. egyház díszes fiiskolája alapjául letett s melynek esztendővel ezelőtt ajándékozá gazdag, 900 kötetre menő díszes könyvtárát, a 2000 frtot meghaladják. Hogy mily nemes, mily fenkölt volt gondolkozása, azt leírni gyenge volna tollam, kibeszélni erőtelen ajkam, nem is kísértem meg, minek is akarnám, hiszen minden ékes szólásnál szob-

ben beszél a tett. Beszéljenek hát a száraz tények, melyek felbontott végrendeletéből tűnnek elő, de a melyek mintegy tükörben engedik látnunk hű képét a boldogultnak. „Hagyományozok ezeken kívül: 1) az ev. reform. egyházi közalapnak 500, 2) erdélyi közművelődési egyletnek 100, 3) Kisfaludi társaságnak 100, 4) irói segélyegyletnek 100, 5) t.-füredi kórháznak 100, 6) t.-füredi tűzoltó egyletnek 100, 7) sírkert gondozásra 100 frtot.“ Ezekben akartam megörökíteni a boldogult emlékezetét, ezekben igyekeztem e lap olvasói előtt megismertetni őt, hogy a nemes példa hasonló nemes tettekre lelkesítsen; kívánván, hogy sok ily fia legyen drága hazánknek, sok ily lelkes bajnoka magyar Sionunknak! T.-Füred, 1887. jun. 28-án. Sarka di István, ev. ref. segédlelkész.

Gyászhir. Nemes Muraközy Károly debreczeni

gyógyszerész, életének 65-ik évében, f. hó 5-én jobblétre szenderült. A boldogult egyike volt a legáltalánosabban tisztelt és szeretett férfiakkal. Egyházunknak mindenkor hű tagja, a debreczeni egyháznak a fentebbi években munkás és buzgó presbytere volt. Temetése, — általános részvét mellett, — f. hó 7-én ment végbe. Béke lengjen porai felett!

**Szerkesztői posta.** K. Zs. N.-Szalontán. A beküldött nekrológ a jelen számra későn érkezett. A jövő szám hozni fogja. — T é r s z ű k e m i a t t, — nagy sajnálatunkra, — több beküldött cikknek közrebozsátása a jövő számra maradt. Szíves elnézésért esedezünk.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

## H I R D E T É S E K.

### Pályázat

a kisujszállási ev. ref. hatosztályu gymnasiumban rendes tanári állomásra, melylyel a természetrajznak a 4., 5., 6. osztályokban, a földrajznak az 1., 2., 3. osztályokban, továbbá a rajzoló mértannak az 1., 2. osztályokban heti 24 órán át való tanítása van összekötve.

Javadalmazás: 900 frt.

Pályázat csak ev.ref. vallásuaknak nyitattik. A kellően felszerelt folyamodványok, — melyekhez életkor, vallás, tanulmányok, eddig végzett hivataloskodásról és hadkötelezettségről szóló okmányok csatolandók, — az igazgatótanács elnökségéhez f. év augusztushó 7-ik napjáig küldendők.

Okleveles tanárok előnyben részesülnek. Ha nem okleveles tanár választatnék meg, két év alatt tanképesítést szerezni tartozik.

Okleveles tanár egy évi sikeres próba-idő, nem okleveles pedig az oklevél megszerzése után állandósíthatatik, megjegyezve, hogy a mennyiben a tantárgyak jelenlegi beosztása változást szenvedne, heti 26 óraszámig más tárgyak tanítására is kötelezhető.

A megválasztott tanár a tiszántuli ev. ref. tanári nyugdíj-intézetnek köteles tagja.

Az állomás 1887. szeptember 1-én elfoglalandó.

Kelt Kisujszálláson, 1887. jul. 6.

Gulyás Lajos,  
ig. t. elnök.

### Pályázat

a békésbányai ev. ref. egyházmegyébe kebeleztet b.-gyulai ev. ref. egyház lelkészi állomására.

Évi fizetés:

1. Késszép 63 frt, azaz hatvanhárom forint.
2. Örlésre 10 frt 50 kr, azaz tízforint ötven kr.
3. Buza 41 hl. váltságdíja 264 frt — kr.
4. Árpa 41 hl. " 132 " — kr.
5. Só 85 krg. " 10 " 50 kr.
6. Hus 57 kgr. " 20 " — kr.
7. Faggyu 34 kgr. " 24 " — kr.
8. Tüzifa 48 szter. " 168 " — kr.
9. Föld 80 hold, legelő illetményével egy tagban, melyet a lelkész munkáltat, adóját az egyház fizeti.
10. Stóla: az egyházkerület határozata szerint.
11. Lakás kerttel.

Jegyzés: I. Az 1—8 pontok alatt elősorolt évi járulékok váltságdíja egyházkerületi közgyűlés által megerősítve, 5 évről 5 évre ez időszerint 692 frt, azaz hatszáz kilenczvenkét frtban van megállapítva, mely összeg 4 részletben évnegyedenként előre fizetetik.

II. Vallástanításért az egyházi pénztárból 200 frt Rabok gondozásáért a megyei pénztárból 30 frt fizetetik.

Lelkek száma 5200.

Az egyház a tiszántuli ev. ref. egyházkerületben első osztályu.

A megválasztott lelkész a békés-bányai ev. ref. egyházm. özvegy-árva nyugdíj-intézetének kötelezett tagja, — hivatalát az 1889-ik év április 24-én foglalja el.

Pályázati kérvények f. év augusztus 7-ig Szabó János békés-bányai egyházm. espereshez Körös-Tarcsára (Békésmegye) küldendők.

Debreczen, 1887. juliushó 3.

Révész Bálint,  
püspök.

## Pályázat.

A debreczeni jogakadémiában, Szab. kir. Debreczen város által alapított jogtanári székre, — melyhez főtantárgyul a büntetőjog tanítása van köttetve, — pályázat nyittatik. Az ezen tanszékhez kötött tantárgyak jelenleg így oszlanak meg: Büntetőjog egész éven át heti 5 órán; Osztrák polgári magánjog I-ső félév, heti 6 órán; Magyar közigazgatási jog II-ik félév, heti 5 órán. A büntetőjogon, mint főtantárgyon kívül a többi tudományok, a körülményekhez képest módosítás, vagy változtatás alá eshetnek. Hetenkinti tanórák száma 10—12; azonban az egyházkerület a tanórák számát rendkívüli szükség esetében szaporíthatónak kívánja tekinteni s mikor reá következik, — a megválasztandó tanár, egy-két órán special kollégium tartására is köteleztetik.

Tanári fizetés: rendes tanári évi díj 1400 frt; lakbér fejében 300 frt, vagy természetben lakás, ha sor szerint tanári lakot nyér; 63 frt bordeputátum czímen; 34 köbméter tűzifa beszállítva: a tanári nyug- és gyámintézetnek a meghatározott feltételek mellett köteles és jogos élvezője lesz.

Hivatalát az 1887—8. tanév kezdetével szept. hó 8-án foglalja el, székfoglaló beszédét később is megtarthatván.

A pályázóknak, kik csak protestáns vallásuk lehetnek, figyelmébe ajánltatik köznevelési és oktatási szervezetünk 142. §-a. Pályázók kérvényüket hiteles bizonyítékokkal felszerelve, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához Debreczenben, f. évi augusztus 10-ig adják, vagy küldjék be.

Debreczen, 1887. július 8.

Révész Bálint, püspök.

## Pályázat.

Az ev. reformátusok debreczeni főiskolájában a gymnasiumban egy classika literaturai tanszékre pályázat nyittatik.

A megválasztandó tanár teendője: a latin és görög nyelv tanítása a gymn. osztályokban.

Megjegyezvén, hogy a választandó tanár, ezen kívül köteles más rokon tárgyak, főleg a magyar nyelv tanítására is az alsóbb osztályokban vállalkozni, a mint azt, a tanári kar által — az ő közbejöttével megállapítandó tanterv és tanrend a körülményekhez képest igényli.

A képesítésre nézve az orsz. középiskolai törvény 29. §-a a szabályozó.

Iskolai szervezetünk 103. §-a értelmében a tanár 20 heti óránál többre nem kötelezhető.

Csak ev. ref. vallású pályázók kérvényei fogadtatnak el.

Tanári fizetés: évi díj 1150 frt, lakbér 300 frt és 19 köbméter tűzifa, beszállítva.

Megválasztott a tanári nyug- és gyámintézetnek jogos és kötelezett tagja leendő.

Hivatalát az 1887—8. tanév kezdetével foglalja el, székfoglaló beszéd megtartásával, de a mely esetleg későbbre is halasztható.

Pályázók, kellőleg felszerelt kérvényüket augusztushó 10-ig, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához adják vagy küldjék be.

Debreczen, 1887. július 6.

Révész Bálint,  
püspök.

## Pályázat.

A hajdu-nánási ev. reform. algymnasiumnál üresedésben levő két tanári állomásra az egyház, mint fentartó testület pályázatot hirdet. Az egyik tanári szék tantárgyai: mennyiségtan és mértani rajz, — esetleg mennyiségtan és természettan, azon megjegyzéssel azonban, hogy a mennyiségtanon kívül ezidőszerint mértani rajzot kell tanítani; — a másik tanári szék tantárgyai: a magyar és német nyelv és irodalom.

Mindkét állomás javadalma külön-külön 800 frt s 100 frt lakáspénz évnegyedenként egyenlő részletekben előre fizetve.

Pályázhatnak a törvény szerint képesített ev. ref. tanárok és tanárjelöltek. Pályázók az igazgató-tanácshoz czimzett kérvényüket, melyben életkoruk, ev. ref. vallásuk, hadkötelezettségi viszonyuk, végzett tanulmányaik és tanári képesítésök, nyelvismereteik és netalán eddig tett szolgálataik okiratokkal igazolandók, ha szolgálatban vannak, előljáróságuk útján minősítvényi táblázattal nt. Pákozdy Lajos ev. ref. lelkész és igazgató-tanácsi elnök urhoz f. évi augusztushó 1-ső napjáig küldjék be. A megválasztandó tanárok, — ha oklevelesek, — egy évi, ha még oklevelök nincs, két évi próbaidő, — illetőleg oklevelöknek bemutatása után állandósíttatnak.

H.-Nánás, 1887. június 25.

Nagy Elek,  
igazg. tanácsi jegyző.

3—2